

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік та контроль дебіторської заборгованості
(на прикладі ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ»»)
(назва теми)

Виконавець:

студентка ФМОІТ група 42

Пірус Анастасія Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для сучасного підприємства одним з важливих питань у веденні бізнесу є облік та контроль дебіторської заборгованості. Для бізнесу України ця проблема є особливо важливою, оскільки в умовах кризи необхідно з належною уважністю ставитись до виконання зобов'язань клієнтів, замовників, покупців – необхідно вміти об'єктивно оцінити не тільки наявну оперативну інформацію що стосується отримання майбутніх економічних вигід, а також і ризики, що виникають коли у підприємства є в наявності такий тип активу. Неправильне управління дебіторською заборгованістю може бути причиною нестачі грошових коштів у компанії, що в своє чергу приводить до невиконання нею своїх зобов'язань перед постачальниками, підрядниками, співробітниками та державою, і що найбільш важливо – надає потужного удару по іміджу та авторитету компанії як надійного партнера та працедавця.

В Україні методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». В міжнародних стандартах дебіторська заборгованість регулюється МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» та Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». Вивченням проблемних питань обліку дебіторської заборгованості займалися такі Українські науковці, як М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, М.В. Струк Н.С., Бондаренко О.С, Л.О.Мармуль, С.В. Коваль, О.В. Круковська., Т.В. Калінеску, В.В. Сопко, К.С. Н.І Матицина та багато інших. Проте дана тема є складною та багатоаспектною, що зумовлено різноманітністю суб'єктів та об'єктів розрахунково-платіжних відносин, тому тема вивчення теоретичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку та контролю дебіторської заборгованості є достатньо актуальною та затребуваною в сучасних економічних умовах.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є пошук ефективних методів і способів вирішення проблем обліку, контролю і розкриття в фінансовій звітності дебіторської заборгованості підприємств.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність, класифікацію та методологію оцінки дебіторської заборгованості
- дослідити нормативно-правову базу обліку дебіторської заборгованості
- окреслити сучасну проблематику обліку дебіторської заборгованості
- розглянути вітчизняний та зарубіжний досвід ведення розрахунків з покупцями та замовниками
- ознайомитись з діючою практикою ведення обліку дебіторської заборгованості на прикладі підприємства

- проаналізувати ефективність управління дебіторською заборгованістю а також надійність системи контролю на прикладі підприємства

- узагальнити результати проведених досліджень та визначити напрями подальшого розвитку системи обліку та контролю дебіторської заборгованості

- запропонувати комплекс заходів для покращення методики обліку, документообігу та контролю.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – система управління діяльністю підприємства в частині обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Предмет дослідження - облік та контроль дебіторської заборгованості на прикладі ПП «СЕР «ЕНЕРГО-КОМ».

Методи дослідження. У процесі роботи було застосовано наступні методи: аналізу наукової літератури (для дослідження сутності, класифікації та оцінки дебіторської заборгованості); наукової абстракції (при розгляді дискусійних питань обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю); коефіцієнтний метод (під час дослідження його фінансового стану підприємства); причинно-наслідкового зв'язку; методи групування, порівняння, статистичного, вертикального й горизонтального аналізу, графічного зображення даних, табличний метод.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для проведення дослідження стали вітчизняні законодавчі та нормативні акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій і досліджень, дані засобів масової інформації та мережі Internet, а також первинна документація, облікові реєстри, внутрішня та зовнішня звітність ПП «СЕР «ЕНЕРГО-КОМ».

Публікація та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези доповідей в науково-практичній конференції: Пірус А. В. Застосування МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» у фінансовій звітності підприємств. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації.* Тези доповідей VI Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса 20 квітня 2020 р.). Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 93-94.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменування) та 15-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Основний зміст викладено на 60 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 13 рисунків

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості»* досліджено основні теоретичні підходи до трактування економічної сутності дебіторської заборгованості та наведено її облікову інтерпретацію; розглянуто класифікаційні ознаки дебіторської заборгованості; розглянуто нормативно-правову базу обліку дебіторської заборгованості та окреслено основні проблемні питання обліку дебіторської заборгованості в контексті застосування національних та міжнародних стандартів обліку.

У другому розділі *«Особливості обліку дебіторської заборгованості на базовому підприємстві»* проаналізовано загальну економічну характеристику підприємства «ПП «СЕРГІЙ "ЕНЕРГО-КОМ"», діючу організацію первинного обліку та особливості формування аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві.

У третьому розділі *«Аналіз і контроль дебіторської заборгованості: теорія та діюча практика»* проведено порівняльний аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості, аналіз динаміки та структури дебіторської заборгованості, окреслено основні теоретико-методичні та практичні аспекти за станом контролю дебіторської заборгованості запропоновано шляхи удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості на ПП «"СЕРГІЙ "ЕНЕРГО-КОМ"».

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі зроблено теоретичне узагальнення та визначено сутність дебіторської заборгованості з економічної та бухгалтерської точки зору, наведена класифікація даного поняття та визначено необхідність управління дебіторською заборгованістю у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Вивчення теоретичних аспектів обліку і контролю дебіторської заборгованості, аналіз законодавчої і нормативної бази, дозволяє стверджувати, що виникнення дебіторської заборгованості в певних межах є нормальною ознакою діяльності підприємства, але не в тих випадках, коли відбувається її безконтрольне зростання і систематичне несвоєчасне погашення (оскільки створення великих обсягів дебіторської заборгованості викликає низьку платоспроможність підприємства). Обґрунтовано перспективи розвитку ПП «СЕРГІЙ «ЕНЕРГО-КОМ», що займається електромонтажними, проектувальними та іншими послугами, та посилення конкурентних позицій на ринку при максимізації прибутку та впровадженні дієвих важелів управління дебіторською заборгованістю, що є визначальною умовою забезпечення необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємства.

На основі узагальнення матеріалів дослідження одержані наступні теоретичні та практичні результати роботи відповідно до поставлених завдань.

1. З розглянутих визначень дебіторської заборгованості підприємства, можна зробити висновок про те, що дебіторська заборгованість – фінансовий актив установи, що виникає внаслідок договірних відносин між двома юридичними особами, серед яких одна, що є власником активу, після настання відповідних умов угоди має право на отримання платежів, товарів, робіт та послуг. Під час дослідження нормативно-правової бази обліку дебіторської заборгованості, ми прийшли до висновку, що найбільш повно інформація у національній практиці обліку розкривається в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», у міжнародній – за МСФЗ 9 (IFRS 19) «Фінансові інструменти».

2. Визначено, що основним напрямком діяльності підприємства ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ» є виконання електромонтажних робіт по прокладці кабельних і повітряних ліній, монтаж трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів, а також проведення пусконаладжувальних робіт на змонтованому обладнанні. Другий напрямок діяльності - обслуговування і ремонт електричних мереж і електроустановок споживачів. Підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування, є платником податку на прибуток, ПДВ та інших податків та зборів, передбачених ПКУ.

3. За результатами аналізу основних показників діяльності на підприємстві спостерігається зростання показників ліквідності, але зниження оборотності і зростання строків погашення дебіторської і кредиторської заборгованості. Показники прибутковості в 2018 порівняно з 2017 суттєво знижуються (чистий прибуток знизився на 36%, за рахунок значного зниження виручки від реалізації послуг.). Підприємство є ліквідним, рентабельність діяльності підприємства свідчить про зниження ефективності господарської діяльності, пов'язаної з отриманням прибутку. Виходячи з розрахунків, можна сказати, що відбулося зростання дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів, яке свідчить про те, що підприємству слід вжити відповідних заходів щодо її управління.

4. Встановлено, що стан організації первинного, аналітичного і синтетичного обліку дебіторської заборгованості на підприємстві відповідає вимогам чинного законодавства і ведеться із застосуванням типових форм первинних документів зі складанням відповідним бухгалтерських проведення. Обіг документів на підприємстві відбувається в декілька етапів, під час яких проводиться також контроль за якістю заповнення документів та точністю відображення операцій. Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості, яка представлена заборгованістю покупців і замовників, розрахунками за виданими авансами, з підзвітними особами та іншими дебіторами, ведеться за первісною вартістю окремо за кожним дебітором. Аналітичний облік ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

5. На основі проведених досліджень у сфері аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості, можна назвати кілька проблемних питань, які мають місце на підприємстві: відсутність чіткої схеми деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі; відсутність на підприємстві резерву сумнівних боргів, що не дає змогу прослідити стан дебіторської заборгованості. Вирішення багатьох проблемних питань дозволить значно вдосконалити організацію та методику обліку розрахунків з дебіторами на підприємстві.

6. З метою підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю на даному підприємстві слід використовувати систему управління дебіторською заборгованістю, яка буде включати такі заходи як кредитна політика та методи управління своєчасністю оплати. Запровадження на ПП «СЕР «ЕНЕРГО-КОМ» системи управління дебіторською заборгованістю, на нашу думку, дасть змогу ефективно організувати збут та управляти поточною дебіторською заборгованістю, не допускаючи при цьому ті перетворення в інші види дебіторської заборгованості, які призводять до погіршення фінансового стану підприємства. З метою вдосконалення інформаційного забезпечення запропоновано зведена відомість обліку дебіторської заборгованості яка дозволить отримати інформацію для проведення аналізу щодо стану дебіторської заборгованості для прийняття управлінських рішень. 7.

Запропоновано створити резерв сумнівних боргів, для його розрахунку використовувати метод класифікації дебіторської заборгованості. Відповідно до наших пропозицій зі створення та обліку резерву сумнівних боргів необхідно внести зміни в наказ про облікову політику ПП «СЕР «ЕНЕРГО-КОМ».

Введення в дію всіх запропонованих вдосконалень, покращить організацію обліку та контролю дебіторської заборгованості та сприятиме ефективному функціонуванню підприємства в цілому.

АНОТАЦІЯ

Пірус А.В. «Облік та контроль дебіторської заборгованості (на прикладі ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік та аудит».
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ» та нормативно-правова база регулювання розрахунків з дебіторами.

Проаналізовано загальну економічну характеристику підприємства «ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ», організацію первинного обліку та особливості формування аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості.

Запропоновано шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості на ПП «СЕП «ЕНЕРГО-КОМ».

Ключові слова: Дебіторська заборгованість, поточна дебіторська заборгованість, класифікація, резерв сумнівних боргів, проблеми обліку

ANNOTATION

Pirus A. «Accounting and control of receivables (by the example of SEE ENERGO-COM PE) ».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and Audit» –
(title of the educational program)

Odessa National Economics University.– Odessa, 2020.

The work deals with the theoretical aspects of accounting and control of receivables at the enterprise SEE ENERGO-COM PE and the legal framework for regulating settlements with debtors. Author analysis general economic characteristics of the enterprise SEE ENERGO-COM PE, the organization of primary accounting and the peculiarities of the formation of analytical and synthetic accounting of receivables.

Author offers ways to improve the accounting of receivables at SEE ENERGO-COM PE.

Keywords: Accounts receivable, current receivables, classification, provision for doubtful debts, accounting problems.